

Gedragscode afzondering in de gemeenschapsinstellingen

1. Aanleiding tot afzondering

- Afzondering is een pedagogische maatregel die deel uitmaakt van het structuurverlenend aanbod van de gemeenschapsinstellingen en kadert binnen hun bredere doelstellingen van re-integratie en competentievergroting.
- Afzondering kan enkel ingezet worden als er sprake is van problematisch gedrag dat onmiddellijk moet gestopt worden en/of dreigt te escaleren.
- Afzondering is erop gericht de pedagogische aanspreekbaarheid en zelfcontrole van de betrokken jongere te verhogen. De begeleider dient zich in een bepaald geval steeds af te vragen in welke mate en op welke wijze een afzondering beide gedragsaspecten zal beïnvloeden. Deze vraag naar de verwachte efficiëntie en effectiviteit van de afzonderingsmaatregel laat zich aan de hand van volgende vier functies beoordelen:
 - communicatief signaal geven: de ernst onderlijnen van het ongewenst en problematisch karakter van het geïsoleerde gedrag en de jongere op deze manier aanmoedigen tot stopzetting van dit gedrag
 - rust brengen: door de jongere af te scheiden van de leefgroep nemen we de eventuele opwinding en beroering die zijn problematisch gedrag uitlokt weg waardoor deze mogelijke bron van sociale bekrachtiging droog valt en de integriteit van de andere jongeren en het leefklimaat worden beschermd
 - één op één-contact mogelijk maken: de afzonderingssituatie biedt gelegenheid tot gesprek met de begeleider met het oog op reflectie op het gestelde gedrag en eventueel herstel van veroorzaakte schade
 - bestraffen: de jongere ervaart de afzondering als het toedienen van iets onplezierigs of het ontnemen van iets plezierigs waardoor de kans dat hij het problematisch gedrag zal herhalen kleiner wordt

2. Plaatsing in afzondering

- Op het continuüm van afzonderingsmaatregelen is een afzondering in de eigen kamer de minst ingrijpende vorm, gevolgd door een afzondering in een andere kamer op de eigen leefgroep en een afzondering in een andere kamer op een andere leefgroep.
- Bij de keuze voor afzondering als pedagogische maatregel wordt afzondering in de eigen kamer als standaard gehanteerd. Na zorgvuldige afweging van bovenstaande vier functies, kan hiervan situationeel afgeweken worden en kan de begeleider overgaan tot een meer ingrijpende vorm van afzondering.
- Een afzondering die de ondergrens van één uur niet overschrijdt, wordt beschouwd als een kortdurende pedagogische interventie, die situationeel en op maat kan worden ingezet. Deze kortdurende interventies worden niet geregistreerd in DOMINO.
- In het geval een afzondering de ondergrens van één uur overschrijdt, worden de interne stakeholders¹ actief betrokken bij het uittekenen van de maatregel en volgt hiervan registratie en opvolging in DOMINO.

¹ campusverantwoordelijke, stafid, pedagogisch directeur of hun gemandateerde vertegenwoordigers

- De participatie van de jongere in de besluitvorming aangaande het al dan niet uitvoeren van de afzonderingsmaatregel, is beperkt tot het mondeling geïnformeerd worden over de reden van de afzondering. In het verder uittekenen van de maatregel wordt de jongere echter wel geconsulteerd.
- Bij aanvang van de afzonderingsmaatregel worden duidelijke verwachtingen geschetst over het verloop van de afzondering. Er wordt hierbij een indicatie van de duur vooropgesteld. Het verloop van de maatregel kan weliswaar de vorm en duur ervan beïnvloeden.

3. Verblijf in afzondering

- Wanneer een afzondering de ondergrens van één uur overschrijdt, gebeurt het actief betrekken van de interne stakeholders als volgt:
 - Elke afzondering wordt in dit geval op de verschillende dagelijkse overlegmomenten voorwerp van overleg en/of informatieoverdracht: ochtendrapport, dienstoverdracht, situeringsgesprek, evaluatiegesprek... Tijdens deze evaluaties is er enerzijds aandacht voor het proces van de jongere in termen van pedagogische aanspreekbaarheid en zelfcontrole, anderzijds expliciete aandacht voor het opmerken van teamgerichte processen en/of teamgerichte aanpak en de bijdrage van de betrokken begeleiders aan en hun aandeel in de gebeurtenis. Al die elementen, zowel aan de kant van de jongere als van het team, zijn tevens voorwerp van de cliëntbespreking(en) in kader van evaluatie van efficiëntie en effectiviteit van de genomen maatregel en bespreking van mogelijkheden tot alternatieve handelwijzen.
 - Indien de afzonderingsduur beperkt blijft tot één dagdeel (= 4 uur), is het de campusverantwoordelijke die hiertoe de verantwoordelijkheid op zich neemt en deze communicaties coördineert. Zodra de afzonderingsduur de periode van één dagdeel overschrijdt, wordt de pedagogisch directeur actief geïnformeerd en betrokken in beslissingen.
 - In het verder bepalen van de duur van de afzondering, dient voorop gesteld dat de duur gericht is op het kunnen behalen van de gestelde verwachtingen. Daarbij is het van belang dat de jongere blijvend de kans krijgt om zijn fout te herstellen. Een vermindering van de vooropgestelde afzonderingsduur of opheffing van de afzondering nadat de jongere hiertoe een duidelijke en correcte inspanning leverde, kan dus steeds besproken worden met de campusverantwoordelijke/pedagogisch directeur.
- In het geval een afzondering de ondergrens van één uur overschrijdt, worden alle ondernomen stappen (overleg- en contactmomenten) en het resultaat van deze stappen nauwgezet geregistreerd en opgevolgd in DOMINO. Van elk betekenisvol gesprek met de jongere tijdens een afzonderingsperiode van langer dan één uur wordt nota gemaakt.
- Tijdens verblijf in afzondering gelden volgende minimale contactstandaarden:
 - Er is minstens een gespreksmoment per dagdeel.
 - De campusverantwoordelijke neemt per dagdeel contact op om zich van de ingesteldheid van de jongere te vergewissen.
 - Indien de afzondering buiten de eigen leefgroep doorgaat, neemt minimaal twee keer per dag een begeleider uit de eigen leefgroep volgens afspraak contact op met de jongere.
 - De afzonderingssituatie heeft geen impact op de voorziene bezoekmogelijkheden.
 - De jongere heeft recht op een verblijf van 1 uur in de buitenlucht per dag.
- Indien een afzondering langer dan een dagdeel duurt, gebeurt de beëindiging ervan in samenspraak met campusverantwoordelijke en pedagogisch directeur.

4. Informatie inzake afzondering

- Bij aanvang van de plaatsing in de gemeenschapsinstelling worden de jongeren en hun ouders geïnformeerd over het gebruik en de modaliteiten van de afzonderingsmaatregel. Alle jongeren krijgen bij opname een informatiebrochure waarin de informatie over de mogelijkheid tot afzondering op een toegankelijke wijze wordt verstrekt. De begeleider bespreekt dit document met de jongere. Ook de ouders krijgen bij aanvang van het verblijf van hun zoon/dochter een informatiebrochure waarin de mogelijkheid van het gebruik van een afzonderingsmaatregel wordt toegelicht.
- Indien de afzonderingsmaatregel de duur van één dag overschrijdt, worden de ouders hierover geïnformeerd, uiterlijk op het eerstvolgende contactmoment met hen. Tijdens dit gesprek wordt informatie uitgewisseld over de reden van de afzonderingsmaatregel.